

3
4
5 IZVEŠTAJ O OCENI ZAVRŠENE DOKTORSKE DISERTACIJE

6
7 I PODACI O KOMISIJI:

8
9 1. Datum i naziv organa koji je imenovao komisiju:

10
11 Nastavno – naučno Veće Fakulteta veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu je
12 na svojoj 185. sednici održanoj 18.04.2018. godine imenovalo Komisiju za ocenu završene
13 doktorske disertacije kandidata dr. vet. med. Andree Radalj.

14
15 2. Sastav komisije sa naznakom imena i prezimena svakog člana, zvanja, naziva uže
16 naučne oblasti za koju je izabran u zvanje, godinom izbora u zvanje i naziv fakulteta,
17 ustanove u kojoj je član komisije zaposlen:

- 18
19 1. Dr Nenad Milić, redovni profesor, Mikrobiologija sa imunologijom, 2005. godine, Fakultet
20 veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu
21 2. Dr Jakov Nišavić, vanredni profesor, Mikrobiologija sa imunologijom, 2014. godine, Fakultet
22 veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu
23 3. Dr Dejan Krnjaić, redovni profesor, Mikrobiologija sa imunologijom, 2016. godine, Fakultet
24 veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu
25 4. Dr Miroslav Valčić, redovni profesor, Zarazne bolesti životinja i bolesti pčela, 2010. godine,
26 Fakultet veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu
27 5. Dr Tanja Jovanović, redovni profesor, Mikrobiologija i imunologija, 2002. godine, Medicinski
28 fakultet Univerziteta u Beogradu
29

30
31 II PODACI O KANDIDATU:

32
33 1. Ime, ime jednog roditelja, prezime: Andrea, Srđan, Radalj

34
35 2. Datum rođenja, opština, Republika: 05.06.1989. godine, Savski venac, Beograd,
36 Republika Srbija

37
38 3. Datum odbrane, mesto i naziv magistarske teze*:

39
40 4. Naučna oblast iz koje je stečeno akademsko zvanje magistra nauka*:

41
42 III NASLOV DOKTORSKE DISERTACIJE: Identifikacija i molekularna karakterizacija
43 herpesvirusa konja

44
45 IV PREGLED DOKTORSKE DISERTACIJE (navesti broja strana poglavlja, slika, šema,
46 grafikona i sl.): Doktorska disertacija kandidata dr.vet.med. Andree Radalj napisana je na
47 ukupno 180 strana kompjuterski otkucanog teksta i sadrži sledeća poglavlja: Uvod (35
48 strana), Pregled literature (24 strane), Cilj i zadaci ispitivanja (2 strane), Materijal i metode
49 ispitivanja (26 strana), Rezultati ispitivanja (47 strana), Diskusija (15 strana), Zaključci (2
50 strane), Spisak literature (29 strana), Kratak sadržaj na srpskom i engleskom jeziku.
51 Disertacija je dokumentovana sa 34 slike i 26 tabela.

52
53 V VREDNOVANJE POJEDINIH DELOVA DOKTORSKE DISERTACIJE (dati kratak opis
54 svakog poglavlja disertacije: uvoda-do 250 reči, pregleda literature-do 500 reči, cilja i
55 zadataka istraživanja-nije ograničeno, materijal i metoda – nije ograničeno, rezultata –
56 nije ograničeno, diskusije-do 100 reči, spiska referenci-navesti broj referenci u
57 doktorskoj disertaciji):

58 U poglavlju **Uvod** kandidat je detaljno prikazao osnovne morfološke i biološke
59 osobine herpesvirusa konja sa posebnim osvrtom na karakteristike njihovih genoma. U ovom
60 poglavlju navedena je taksonomija herpesvirusa uz prikaz filogenetskog stabla familije

1 *Herpesviridae* sa naznačenim pozicijama konjskih herpesvirusa 1 i 4 (EHV-1 i EHV-4) koji
2 pripadaju podfamiliiji *Alphaherpesvirinae* i konjskih herpesvirusa 2 i 5 (EHV-2 i EHV-5) iz
3 podfamiliije *Gammaherpesvirinae*. Pored toga, opisane su osnovne karakteristike replikacije
4 herpesvirusa kao i mehanizam ostvarivanja latentne infekcije na nivou ćelije prijemčivih
5 organizama. U uvodu su detaljno opisane epizootologija, patogeneza i klinička slika oboljenja
6 izazvanih konjskim herpesvirusima 1, 4, 2 i 5. U ovom delu doktorske disertacije kandidat je
7 naveo i opisao najznačajnije dijagnostičke metode koje se koriste u cilju detekcije i
8 identifikacije konjskih herpesvirusa u različitim vrstama uzoraka. Posebno je istaknut značaj
9 primene molekularnih dijagnostičkih metoda koje se zasnivaju na lančanoj reakciji polimeraze
10 (PCR) u cilju brze i precizne identifikacije EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5 direktno iz uzoraka
11 poreklom od konja sa osvrtom na njihovu specifičnost i značaj u detekciji latentno inficiranih
12 konja, odnosno mešovitih infekcija izazvanih sa više konjskih herpesvirusa. Pored toga,
13 kandidat ističe i značaj metode sekvenciranja virusnog genoma u cilju utvrđivanja sličnosti i
14 razlika između različitih sojeva konjskih herpesvirusa kao i detekcije pojedinih genetskih
15 mutacija kod navedenih virusa.

16
17 U poglavlju **Pregled literature** kandidat je prikazao rezultate istraživanja domaćih i
18 stranih autora koji se odnose na primenu klasičnih i molekularnih metoda virusološke
19 dijagnostike u cilju izolacije i/ili identifikacije konjskih herpesvirusa 1, 2, 4 i 5. Ovo poglavlje se
20 sastoji iz dva dela. U prvom delu kandidat je jasno i pregledno prikazao literaturne podatke
21 koji se odnose na konjske herpesviruse 1 i 4, dok je u drugom delu opisao rezultate ispitivanja
22 stranih autora vezane za konjske herpesviruse 2 i 5. Kandidat je u oba navedena dela
23 prikazao istorijat proučavanja herpesvirusnih infekcija konja od prvih podataka o izolaciji i/ili
24 identifikaciji EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5 sa osvrtom na napretke u dijagnostičkim
25 procedurama, a zaključno sa najsavremenijim molekularnim tehnikama. Detaljno su izloženi
26 rezultati radova koji se odnose na izolaciju i identifikaciju navedenih virusa iz uzoraka nosnih
27 briseva i organa konja sa osvrtom na značaj pojedinih klasičnih i molekularnih metoda u
28 otkrivanju latentnih herpesvirusnih infekcija konja. Navedeni su i literaturni podaci koji se
29 odnose na mogućnost primene metode Nested multiplex PCR u detekciji mešovitih infekcija
30 životinja sa većim brojem konjskih herpesvirusa. Posebna pažnja posvećena je literaturi koja
31 se odnosi na primenu metode sekvenciranja genoma konjskih herpesvirusa u cilju detekcije
32 mutacija na nivou pojedinačnih nukleotida koje određuju geografsku pripadnost sojeva EHV-
33 1, odnosno pripadnost sojeva pomenutog virusa neurovirulentnom genotipu. Pored toga,
34 navedeni su rezultati ispitivanja različitih autora koja su se odnosila na primenu filogenetske
35 analize u cilju utvrđivanja sličnosti i razlika između sojeva EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5 iz
36 celog sveta. Navedeni literaturni podaci u potpunosti opravdavaju postavljeni cilj i zadatke
37 ispitivanja.

38
39 U poglavlju **Cilj i zadaci ispitivanja** kandidat je imajući u vidu dostupne literaturne
40 podatke kao i rezultate sopstvenih preliminarnih ispitivanja postavio za cilj ove doktorske
41 disertacije da izvrši identifikaciju i molekularnu karakterizaciju sojeva herpesvirusa konja
42 poreklom iz uzoraka od konja sa teritorije Republike Srbije i Republike Srpske kao i
43 arhiviranih sojeva EHV-1 Katedre za mikrobiologiju Fakulteta veterinarske medicine
44 Univerziteta u Beogradu. Delovi nukleotidnih sekvenci identifikovanih sojeva virusa EHV-1,
45 EHV-4, EHV-2 i EHV-5 čiji je redosled utvrđen primenom molekularnih metoda bili su
46 upoređivani sa nukleotidnim sekvencama navedenih vrsta herpesvirusa izolovanih u drugim
47 delovima sveta koje se nalaze u bazi nukleotidnih sekvenci u cilju utvrđivanja sličnosti i razlika
48 između njih. Pored ovoga, cilj ove doktorske disertacije bio je i utvrđivanje mesta
49 identifikovanih sojeva herpesvirusa izolovanih kod konja sa područja Republike Srbije i
50 Republike Srpske na filogenetskom stablu, odnosno njihove pripadnosti određenom genotipu.
51 Radi ispunjenja navedenih ciljeva, kandidat je postavio sledeće zadatke:

52 1. Da se izvrši prikupljanje uzoraka nosnih briseva konja sa ergela i individualnih
53 gazdinstava kao i uzoraka submandibularnih limfnih čvorova, slezine, kičmene moždine i
54 produžene moždine konja iz klanice;

55 2. Da se prikupljeni uzorci nosnih briseva i organa laboratorijski obrade radi izvođenja
56 klasičnih i molekularnih metoda virusološke dijagnostike;

57 3. Da se izvrši identifikacija konjskih herpesvirusa 1 i 4 (EHV-1 i EHV-4) primenom
58 metoda izolacije virusa na kulturi tkiva, virus neutralizacije, direktne imunofluorescencije i
59 lančane reakcije polimeraze (PCR) i identifikacija konjskih herpesvirusa 2 i 5 (EHV-2 i EHV-5)
60 primenom metoda izolacije virusa na kulturi tkiva i PCR.

1 4. Da se u cilju otkrivanja prisustva nukleinske kiseline virusa EHV-1, EHV-4, EHV-2 i
2 EHV-5 u uzorcima nosnih briseva i organa konja primeni metoda Nested multiplex PCR.

3 5. Da se izvrši sekvenciranje dela genoma identifikovanih sojeva EHV-1, EHV-4,
4 EHV-2 i EHV-5 koji kodira sintezu glikoproteina B (gB) primenom metode po Sanger-u.

5 6. Da se uporede sekvence identifikovanih sojeva herpesvirusa konja sa teritorije
6 Republike Srbije i Republike Srpske kao i arhiviranih sojeva EHV-1 Katedre za mikrobiologiju
7 Fakulteta veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu sa nukleotidnim sekvencama sojeva
8 herpesvirusa izolovanih kod konja u drugim delovima sveta koje se nalaze u bazi nukleotidnih
9 sekvenci u cilju utvrđivanja sličnosti i razlika između njih.

10 7. Da se izvrši filogenetska analiza identifikovanih sojeva herpesvirusa konja sa
11 teritorije Republike Srbije i Republike Srpske (BiH).

12 8. Da se izvrši sekvenciranje dela ORF30 regiona genoma identifikovanih sojeva
13 virusa EHV-1 u ispitivanim uzorcima kao i arhiviranih sojeva virusa metodom po Sanger-u i
14 odredi redosled nukleotida u regionu ORF30 genoma EHV-1, odnosno eventualno prisustvo
15 supstitucije adenina (A) guaninom (G) na poziciji 2254 navedenog gena.

16 9. Da se izvrši sekvenciranje dela ORF68 regiona genoma EHV-1 primenom metode
17 po Sanger-u i izvrši određivanje redosleda nukleotida u regionu ORF68 genoma EHV-1 sa
18 filogenetskom analizom čime se omogućuje grupisanje izolata ovog virusa prema
19 geografskom poreklu.

20 U poglavlju **Materijal i metode ispitivanja** kandidat je detaljno opisao materijal i
21 metode koje je koristio tokom izrade doktorske disertacije.

22 Uzorci za ispitivanja poreklom od ukupno 137 nevakcinisanih konja sa ergela i iz
23 privatnog sektora obuhvatali su 112 uzoraka nosnih briseva i 100 uzoraka organa
24 (submandibularni limfni čvorovi, slezina, produžena moždina i kičmena moždina prikupljeni od
25 25 konja iz klanice). Pored navedenih uzoraka ispitivanjima je podvrgnuto i 5 arhiviranih
26 sojeva EHV-1 Katedre za mikrobiologiju Fakulteta veterinarske medicine Univerziteta u
27 Beogradu. Uzorci nosnih briseva su prikupljeni od konja sa teritorije Republike Srbije i
28 Republike Srpske dok su uzorci organa poreklom od konja iz klanice sa teritorije Republike
29 Srbije. Arhivirani sojevi EHV-1 su liofilizati pomenutog virusa izolovani osamdesetih godina
30 prošlog veka iz uzoraka pobačenih fetusa konja, kao i iz uginule novorođene ždrebadu sa
31 ergele „Ljubičevo“.

32 Prikupljeni uzorci nosnih briseva i organa konja su primenom klasičnih i molekularnih
33 metoda virusološke dijagnostike ispitivani na prisustvo konjskih herpesvirusa 1, 4, 2 i 5 (EHV-
34 1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5), dok su arhivirani sojevi umnoženi i ispitivani primenom
35 molekularnih metoda u cilju njihove molekularne karakterizacije. Prikupljeni uzorci nosnih
36 briseva i organa su bili potapani u 2 ml hranljive podloge Eagle MEM sa 2% fetalnog telećeg
37 seruma i dodatkom antibiotika i antimikotika i čuvani na temperaturi od -20°C do početka
38 ispitivanja.

39 Za izvođenje metoda izolacije virusa i testa virus neutralizacije (VN testa) korišćen je
40 sledeći materijal:

41 -Referentni soj EHV-1, titra 6,25 log₁₀ TCID_{50%} umnožavan u ćelijskoj liniji RK-13 (Rabbit
42 Kidney 13), dobijen ljubaznošću Naučnog instituta za veterinarstvo Srbije;

43 -Izolovani referentni soj EHV-4, titra 3,5 log₁₀ TCID_{50%} iz kolekcije Katedre za mikrobiologiju
44 umnožavan u ćelijskoj liniji Vero;

45 -Izolovani referentni soj EHV-2, titra 3,3 log₁₀ TCID_{50%} iz kolekcije Katedre za mikrobiologiju
46 umnožavan u ćelijskoj liniji RK-13;

47 -Izolovani referentni soj EHV-5, titra 3,9 log₁₀ TCID_{50%} iz kolekcije Katedre za mikrobiologiju
48 umnožavan u ćelijskoj liniji RK-13;

49 -Kontinuirane ćelijske linije Rabbit Kidney 13 (RK-13, ATCC CCL-37, IZSBS, Breša, Italija) i
50 Vero (Vero, ATCC CCL-81, IZSBS, Breša, Italija) nabavljene ljubaznošću Naučnog instituta
51 za veterinarstvo Srbije;

52 -Podloga za rast i održavanje ćelijske linije - minimalni esencijalni medijum (MEM, Capricorn
53 Scientific, Nemačka) sa 2% i 10% fetalnog telećeg seruma (FBS-12A, Capricorn Scientific,
54 Nemačka);

55 -Poliklonski imuni serum protiv EHV-1 i EHV-4 (referentni serum Naučnog instituta za
56 veterinarstvo Srbije ispitan prema sertifikovanom referentnom serumu EURL);

57 Za izvođenje metode direktne imunofluorescencije korišćen je sledeći materijal:

58 -FITC konjugat za EHV-1 i EHV-4, poliklonski imuni serum konjugovan fluorescein
59 izotiocijanatom - FITC (CJ-F-ERV, VMRD, SAD);

60 -Fosfatni slani pufer pH 7,2, aceton, destilovana voda;

1 Za izvođenje metoda lančane reakcije polimeraze (PCR) u cilju amplifikacije delova
2 gena ORF30 i ORF68 EHV-1 i Nested multiplex PCR u cilju difrencijacije EHV-1, EHV-4,
3 EHV-2 i EHV-5 korišćen je sledeći materijal:
4 -Ekstrakcija virusne DNK vršena je upotrebom dijagnostičkog kita GeneJet Genomic DNA
5 Purification Kit (K0721, Thermo Scientific, SAD);
6 -DreamTaq PCR Master Mix (2X) i voda za PCR (Water, nuclease-free) proizvođača Thermo
7 Scientific (SAD);
8 -Parovi oligonukleotidnih prajmera koji u prvoj fazi PCR amplifikuju delove gena koji kodiraju
9 sintezu glikoproteina B (gB) EHV-1 (forward F: 5'CTTGTGAGATCTAACCGCAC3' i reverse
10 R: 5'GGGTATAGAGCTTTCATGGG3'), EHV-4 (F: 5'CTTGTGAGATCTAACCGCAC3' i R:
11 5'GGGTATAGAGCTTTCATGGG3'), EHV-2 (F: 5'GATGGTCTCACCTCTAGCAT3' i R:
12 5'CTGGTGTAAACACAGGTCTTC 3') i EHV-5 (F: 5'CCAACACAGAAGACAAGGAG3' i R:
13 5'CACGGTGATACAGTCAGAGA3') proizvođača Metabion International AG, Nemačka;
14 -Parovi oligonukleotidnih prajmera koji u drugoj fazi PCR amplifikuju delove gena koji kodiraju
15 sintezu glikoproteina B (gB) EHV-1 (F: 5' ATACGATCACATCCAATCCC3' i R: 5'
16 GCGTTATAGCTATCACGTCC 3'), EHV-4 (F: 5' ATACGATCACATCCAATCCC 3' i R: 5'
17 CCTGCATAATGACAGCAGTG 3'), EHV-2 (F: 5' GGTCTCACCTCTAGCATAAC 3' i R: 5'
18 GCCACACTCTCTTCCTTAGT 3') i EHV-5 (F: 5' CCAACACAGAAGACAAGGAG 3' i R: 5'
19 AGTTGACCGTTCGTTCTAGTG 3') proizvođača Metabion International AG, Nemačka;
20 -Parovi oligonukleotidnih prajmera koji amplifikuju deo gena ORF30 koji kodira sintezu DNK
21 polimeraze EHV-1, proizvođača Metabion International AG, Nemačka (F:
22 GCTACTTCTGAAAACGGAGGC i R: TATCCTCAGACACGGCAACA);
23 -Parovi oligonukleotidnih prajmera koji amplifikuju deo gena ORF68 koji predstavlja marker za
24 grupisanje sojeva EHV-1 po geografskom poreklu proizvođača Metabion International AG,
25 Nemačka (F: GAAGATAGAATGGGTGTGAG i R: GTCCCCTACCTTTTAACG) i (F:
26 AGCATTGCCAACAGTTCC i R: CAAGAAACCACTGCTCAACC);
27 Materijal korišćen za izvođenje elektroforeze:
28 -50x koncentrovan TAE pufer za elektroforezu, proizvođača Thermo scientific, SAD;
29 -Etidijum bromid (Serva, Nemačka);
30 -Agarozna u prahu (Serva, Nemačka);
31 -Boja za PCR produkte – 5x Loading Dye (Fermentas, SAD);
32 -Obojen DNK marker - TrackIt 100bp DNA Ladder (Invitrogen, Velika Britanija);
33 Materijal korišćen za prečišćavanje DNK iz agaroznog gela:
34 -PureLink Quick Gel Extraction Kit za 50 uzoraka (Invitrogen, Velika Britanija);
35 Materijal korišćen za prečišćavanje PCR produkata:
36 -Mini Elute PCR purification kit za 250 reakcija (Qiagen, SAD);
37 Materijal korišćen za sekvenciranje PCR produkata:
38 -Formamid, izopropanol, ABI Prism BigDye 3.1 sistem za sekvenciranje (PE Applied
39 Biosystems, Foster City, CA, SAD) i Big Dye Terminator Cycle Sequencing Kit (PE Applied
40 Biosystems, Foster City, CA, SAD), parovi prajmera iz prve i druge faze Nested multiplex
41 PCR za amplifikaciju dela gena koji kodira sintezu glikoproteina B EHV-1, prajmeri iz druge
42 faze Nested multiplex PCR za amplifikaciju dela gena koji kodira sintezu glikoproteina B EHV-
43 4, EHV-2 i EHV-5, prajmeri za amplifikaciju dela gena ORF30 EHV-1, prajmeri za
44 amplifikaciju dela gena ORF68 EHV-1.
45 Za određivanje nukleotidne homologije, redosleda nukleotida i formiranje
46 filogenetskih stabala korišćene su sekvence: gB gena sojeva EHV-1, EHV-3 (konjski
47 herpesvirus 3), EHV-4, EHV-2, EHV-5, HSV-1 (herpes simplex virus tip 1); gp350 gena EBV
48 (Epstein-Barr virus); ORF30 i ORF68 gena sojeva EHV-1. Sve sekvence preuzete su iz
49 GenBank baze podataka - NCBI (National Center for Biotechnology Information, National
50 Institutes of Health) (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/>).
51 Metode izolacije virusa i testa virus neutralizacije vršene su tako što su obrađeni
52 uzorci organa i nosnih briseva konja inokulisani u udubljenja mikroploča u kojima je prethodno
53 postavljena ćelijska linija RK-13. Liofilizovani arhivirani sojevi EHV-1 Katedre za
54 mikrobiologiju su pre inokulacije resuspendovani u 1 ml podloge MEM sa 2% fetalnog telećeg
55 seruma. Posle inkubacije inokulisanih ćelijskih linija u trajanju od 1 sat, dodata je podloga za
56 održavanje - MEM sa 2% fetalnog telećeg seruma. Referentni soj EHV-1 i izolovani referentni
57 sojevi EHV-4, EHV-2 i EHV-5 iz kolekcije Katedre za mikrobiologiju inokulisani su u duplikatu
58 u udubljenja mikroploče, dok su dva neinokulisana udubljenja služila kao negativna kontrola u
59 ispitivanjima. Mikroploče su zatvorene, oblepljene parafilmom da bi se sprečila evaporacija
60 podloge i inkubisane na temperaturi od 37°C i u sredini sa 5% CO₂. Sve inokulisane ćelijske

1 linije u mikropločama su svakodnevno proveravane na prisustvo citopatogenog efekta (CPE).
2 Posle pojave izraženog CPE, inkubacija je prekidana i materijal sa umnoženim virusom je
3 zamrzavan. Posle 7 dana, sve ćelije sa inokulisanim uzorcima u kojima nije došlo do pojave
4 CPE zamrzavane su i odmrzavane 3 puta i nove ćelijske linije su ponovo na prethodno
5 opisani način inokulisane materijalom iz prve pasaže. Utrošeno vreme za ispitivanje svih
6 uzoraka na prisustvo EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5 iznosilo je ukupno 21 dan (3 pasaže u
7 trajanju od po 7 dana), a uzorci ispitivanog materijala posle čije inokulacije nije došlo do
8 pojave citopatogenog efekta posle treće pasaže su proglašavani negativnim na prisustvo
9 virusa.

10 Uzorci organa, nosnih briseva kao i arhivirani sojevi EHV-1 Katedre za mikrobiologiju
11 koji su doveli do pojave citopatogenog efekta u inokulisanim ćelijskim linijama ispitivani su
12 metodom neutralizacije virusa (VN testa) na ćelijskoj liniji RK-13 uz korišćenje poliklonskog
13 imunog seruma protiv EHV-1 i EHV-4 titra 1:128. Svi supernatanti kultura tkiva inokulisanih
14 ispitivanim uzorcima koji su doveli do pojave CPE su titrirani u razređenjima 1:10 u 7 kolona
15 mikrotitracione ploče sa 96 udubljenja na ćelijskoj liniji RK-13, a titar virusa je obračunavan
16 metodom po Kerberu. Neutralizacija virusa je izvođena tako što su u udubljenjima
17 mikrotitracionih ploča za kulturu tkiva od 96 bunara prethodno napravljena desetostruka
18 razređenja supernatanta ispitivanih uzoraka pomoću MEM sa 2% fetalnog telećeg seruma
19 kao rastvarača. Neutralizacija virusa vršena je u jednom redu razređenja supernatanta
20 dodavanjem iste zapremine hiperimunog seruma u svako udubljenje, dok je kao kontrola
21 služio paralelni red mikroploče sa istim desetostрукim razređenjima ispitivanog materijala u
22 koji je dodat negativan kontrolni serum. Posle inkubacije u trajanju od jednog sata na
23 temperaturi od 37°C, u svako udubljenje mikroploče dodato je po 50 µl suspenzije ćelija linije
24 RK-13 u MEM sa 2% fetalnog telećeg seruma. Mikroploče sa ispitivanim uzorcima su
25 zatvorene, oplepljene parafilmom i inkubisane na 37°C uz svakodnevno posmatranje na
26 prisustvo CPE. Titar neutralizacije virusa izračunavan je metodom po Kerberu.

27 Metoda direktne imunofluorescencije izvođena je tako što su svi izolovani sojevi
28 virusa koji su doveli do pojave citopatogenog efekta inokulisani u ćelijsku liniju RK-13
29 postavljenu u mikrotitracione ploče sa po 96 udubljenja sa ravnim dnom. Posle inokulacije
30 virusa svim ćelijskim linijama je dodata podloga za održavanje ćelija - MEM sa 2% fetalnog
31 telećeg seruma i mešavinom antibiotika i antimikotika. U udubljenja mikrotitracionih ploča sa
32 ćelijskom linijom je inokulisano po 25 µl ispitujućeg materijala, a u po dva udubljenja su
33 inokulisani referentni soj EHV-1 i interni referentni soj EHV-4, dok je poslednji red ostao
34 neinokulisan kao negativna kontrola. Inokulisane ćelijske linije u mikropločama su inkubisane
35 u termostatu sa 5% CO₂ do pojave CPE koji je zahvatao oko 50% ćelija, posle čega su
36 ispirane fosfatnim slanim puferom (pH 7,2) i sušene na sobnoj temperaturi tokom 30 minuta.
37 Ćelije u udubljenjima mikroploče su fiksirane uz pomoć 100% acetona tokom 10 minuta na
38 sobnoj temperaturi. Posle fiksiranja, ćelijske linije su sušene na sobnoj temperaturi tokom 10
39 minuta i u svako udubljenje sa fiksiranim ćelijama dodato je po 50 µl radnog rastvora
40 konjugata. Inokulisane ćelijske linije u mikrotitracionim pločama su inkubisane u vlažnoj
41 komori na 37°C tokom 30 minuta posle čega su dva puta ispirane fosfatnim slanim puferom
42 (pH 7,2) i treći put destilovanom vodom, a zatim sušene na sobnoj temperaturi i posmatrane
43 pod vidnim poljem fluorescentnog mikroskopa u mračnoj komori. Izražena žuto-zelena
44 fluorescencija u jedru i citoplazmi inokulisanih ćelija predstavljala je dokaz prisustva antigena
45 EHV-1 ili EHV-4 u ispitivanom materijalu.

46 Preduslov za izvođenje metode lančane reakcije polimeraze (PCR) i Nested multiplex
47 PCR je ekstrakcija nukleinske kiseline virusa koja je izvršena prema uputstvu proizvođača
48 kita za ekstrakciju DNK GeneJet Genomic DNA Purification Kit proizvođača Thermo
49 Scientific, SAD. Metoda Nested multiplex PCR korišćena je za identifikaciju izolovanih virusa,
50 kao i za direktno ispitivanje prisustva nukleinskih kiselina EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5 u
51 uzorcima nosnih briseva i organa konja. U cilju identifikacije izolovanih virusa primenom
52 metode Nested multiplex PCR izvršena je ponovna inokulacija uzoraka poreklom iz organa i
53 nosnih briseva konja u ćelijske linije RK-13. Kandidat je dodatnu identifikaciju sojeva EHV-1
54 vršio primenom PCR sa prajmerima specifičnim za delove gena ORF30 i ORF68 navedenog
55 virusa, a dobijeni PCR produkti su zatim sekvencirani metodom po Sanger-u.

56 Metoda Nested multiplex PCR se izvodi u dve faze i iz navedenog razloga su
57 pripremane dve reakcione smeše sa različitim parovima prajmera. U prvoj fazi su kao
58 ispitivani uzorci korišćeni pripremljeni DNK ekstrakti, dok su u drugoj fazi uzorke predstavljali
59 PCR produkti iz prve faze. Korišćen je isti protokol za obe faze Nested multiplex PCR sa
60 prajmerima za deo gena koji kodira glikoprotein B (gB) EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5:

1 inicijalna denaturacija na 94°C tokom 5 minuta, 30 ciklusa denaturacije na 94°C (1 minut),
2 hibridizacije prajmera na 60°C tokom 1 minut, ekstenzije na 72°C tokom 1 minuta i finalna
3 ekstenzija u trajanju od 7 minuta na 72°C. Rezultati Nested multiplex PCR su očitavani
4 primenom elektroforeze u agaroznom gelu, a prisustvo fragmenata gB gena veličina 188bp,
5 677bp, 817bp i 410bp smatrano je pozitivnim nalazom EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5.

6 Ekstrakti DNK kod kojih je utvrđeno prisustvo EHV-1 kao i ekstrakti DNK arhiviranih
7 sojeva EHV-1 su ispitivani primenom dva različita PCR protokola sa parovima prajmera koji
8 amplifikuju delove gena ORF30 i ORF68 navedenog virusa.

9 Lančana reakcija polimeraze u cilju amplifikacije dela ORF30 gena EHV-1 izvedena
10 je prema sledećem protokolu: inicijalna denaturacija u trajanju od 15 minuta na 95°C, zatim
11 34 ciklusa denaturacije na 94°C u trajanju od 1 minut, hibridizacije prajmera na 55,5°C (1
12 minut), ekstenzije na 72°C u trajanju od 1 minut, kao i finalne ekstenzije u trajanju od 10
13 minuta na 72°C. Prisustvo PCR produkta veličine 466bp smatrano je pozitivnim nalazom.

14 Izvođenje PCR u cilju amplifikacije dela gena ORF68 EHV-1 vršeno je prema
15 termalnom protokolu: inicijalna denaturacija na 95°C tokom 3 minuta, 30 ciklusa denaturacije
16 na 94°C (30 sekundi), hibridizacije prajmera na 50°C tokom 1 minut, ekstenzije na 72°C tokom
17 1 minuta i finalna ekstenzija u trajanju od 6 minuta na 72°C. Analizom rezultata primenom
18 elektroforeze u agaroznom gelu pozitivnim nalazom smatrano je prisustvo PCR produkata
19 veličine od oko 600bp. U cilju pripreme umnoženog dela gena ORF68 konjskog herpesvirusa
20 1 za sekvenciranje, odgovarajući fragmenti su posle elektroforeze isecani iz agaroznog gela,
21 a DNK je prečišćavana pomoću kita PureLink Quick Gel Extraction Kit (Invitrogen, Velika
22 Britanija) prema uputstvu proizvođača.

23 U cilju izvođenja metode direktnog sekvenciranja po Sanger-u, dobijeni PCR produkti
24 su prečišćavani primenom Mini Elute PCR purification kit (Qiagen, SAD) prema proceduri
25 propisanoj od strane proizvođača. Prečišćeni PCR produkti su zatim korišćeni za pripremanje
26 mešavine za izvođenje metode PCR (cycle sequencing) po sledećem protokolu: denaturacija
27 na 96°C u trajanju od 2 minuta, 40 ciklusa denaturacije na temperaturi od 96°C u trajanju od
28 10 sekundi, vezivanja prajmera na 50°C tokom 5 sekundi i elongacije na temperaturi od 60°C
29 u vremenskom periodu od 4 minuta. Dobijeni PCR produkti su zatim tretirani izopropanolom,
30 denaturisani primenom formamida i sekvencirani u sekvenceru ABI PRISM Genetic Analyzer
31 310 (Applied Biosystems, SAD). Jedan deo uzoraka je poslat na uslužno sekvenciranje u
32 MacroGen Europe Laboratory, Amsterdam, Holandija.

33 Primenom metode direktnog sekvenciranja vršeno je određivanje redosleda
34 nukleotida dela gB gena EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5, zatim dela ORF30 gena EHV-1 i
35 dela ORF68 regiona genoma EHV-1. Po završenom izvođenju postupka direktnog
36 sekvenciranja po Sanger-u, molekularna i filogenetska analiza dobijenih nukleotidnih sekvenci
37 izvršena je u programskom paketu MEGA verzija 7.0. Upotrebom BLAST programa (eng.
38 Basic Local Alignment Search Tool), dobijene sekvence su poređene sa sekvencama
39 odgovarajućih regiona genoma EHV-1, EHV-2, EHV-4 i EHV-5 dostupnim u GenBank bazi
40 podataka, odnosno, NCBI (National Center for Biotechnology Information, National Institutes
41 of Health) (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/>) u cilju utvrđivanja sličnosti ili razlika između njih.
42 Određivanje redosleda nukleotida u regionima ORF30 i ORF68 genoma EHV-1 i njihovo
43 poređenje sa odgovarajućim referentnim sekvencama preuzetim iz GenBank baze podataka
44 vršeno je primenom programa BioEdit 7.2.5., dok je filogenetska analiza dobijenih sekvenci
45 izvršena primenom kompjuterskog programa MEGA 7 na osnovu automatski kreiranog stabla
46 pomoću ML (eng. Maximum Likelihood) metode.

47 U poglavlju **Rezultati ispitivanja** kandidat je detaljno prikazao rezultate identifikacije i
48 molekularne karakterizacije konjskih herpesvirusa 1, 4, 2 i 5 sa teritorije Republike Srbije i
49 Republike Srpske kao i arhiviranih izolata EHV-1 Katedre za mikrobiologiju Fakulteta
50 veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu.

51 Primenom metode izolacije virusa na kulturi tkiva kojom je obuhvaćeno ukupno 217
52 uzoraka ispitivanog materijala, pojava karakterističnog citopatogenog efekta je utvrđena posle
53 inokulacije 84 uzorka (38,71%), od kojih je 51 uzorak bio poreklom iz organa, 28 poreklom iz
54 nosnih briseva konja, a preostalih su 5 predstavljali arhivirane sojeve EHV-1 Katedre za
55 mikrobiologiju.

56 U testu virus neutralizacije (VN test) prisustvo EHV-1 i EHV-4 potvrđeno je u 47
57 uzoraka organa (92,16%), dok su rezultati VN testa za preostala četiri uzorka bili negativni.
58 Primenom VN testa prisustvo EHV-1 i EHV-4 potvrđeno je kod ćelijskih linija pojedinačno
59 inokulisanih sa 25 uzoraka nosnih briseva konja (89,29%), dok kod tri preostala uzorka nije
60 ustanovljeno prisustvo navedenih virusa. Identifikacija svih pet uzoraka arhiviranih sojeva

1 EHV-1 Katedre za mikrobiologiju je potvrđena primenom izolacije virusa na kulturi tkiva i
2 testom virus neutralizacije.

3 Primenom metode direktne imunofluorescencije, prisustvo antigena virusa EHV-
4 1/EHV-4 potvrđeno je ispitivanjem ćelijskih linija RK-13 pojedinačno inokulisanih sa 72 uzorka
5 izolovanih virusa prethodno identifikovanih primenom VN testa. Kod ćelijskih linija
6 pojedinačno inokulisanih uzorcima preostalih 7 izolata (4 izolata iz organa i 3 izolata iz nosnih
7 briseva) nije ustanovljeno postojanje fluorescencije, dok je kod ćelijskih linija inokulisanih
8 uzorcima 5 arhiviranih sojeva EHV-1 utvrđena jasno izražena specifična fluorescencija u jedru
9 i citoplazmi ćelija kulture tkiva.

10 Od ukupno 212 ispitivanih uzoraka organa i nosnih briseva konja, primenom metode
11 izolacije virusa na kulturi ćelija RK-13 sa identifikacijom izolata primenom Nested multiplex
12 PCR izolacija virusa je bila uspešna iz 79 uzoraka (37,26%). Primenom metode Nested
13 multiplex PCR je izvršena diferencijacija EHV-1 i EHV-4 koja nije bila moguća metodom
14 imunofluorescencije i VN testom s obzirom da se za njihovo izvođenje upotrebljavaju
15 poliklonski imuni serum. Pored toga, primenom navedene molekularne metode bila je
16 omogućena i detekcija konjskog herpesvirusa 5 i to u ispitivanim uzorcima koji su bili
17 negativni posle izvođenja VN testa i direktne imunofluorescencije. Posle izvođenja Nested
18 multiplex PCR izvršena je identifikacija ukupno 47 izolata virusa poreklom iz organa konja,
19 odnosno 25 izolata poreklom iz nosnih briseva konja koji su prethodno bili pozitivni primenom
20 VN testa i metode imunofluorescencije. U svim navedenim uzorcima (ukupno 72) dokazano je
21 prisustvo nukleinske kiseline EHV-1. U ukupno 7 izolata, tj. 4 izolata poreklom iz organa konja
22 i 3 izolata poreklom iz nosnih briseva konja detektovana je nukleinska kiselina konjskog
23 herpesvirusa 5, dok prisustvo konjskog herpesvirusa 4 i konjskog herpesvirusa 2 nije
24 utvrđeno ni u jednom od navedenih uzoraka.

25 Primenom metode Nested multiplex PCR za ispitivanje prisustva nukleinskih kiselina
26 konjskih herpesvirusa 1, 4, 2 i 5 direktno u uzorcima ispitivanog materijala (organa i nosnih
27 briseva konja) detektovano je ukupno 162 uzorka (86 uzoraka organa i 76 uzoraka nosnih
28 briseva) pozitivnih na prisustvo jednog ili više konjskih herpesvirusa (76,42%). Od ukupnog
29 broja pozitivnih uzoraka mešovite infekcije sa dva ili više konjska herpesvirusa utvrđene su u
30 16,67% uzoraka, pri čemu su EHV-2 i EHV-4 identifikovani isključivo u okviru mešovite
31 infekcija sa EHV-1 i/ili EHV-5. U svim pozitivnim uzorcima organa detektovana je nukleinska
32 kiselina konjskog herpesvirusa 1 (100%), dok su svi ostali virusi bili prisutni u okviru mešovite
33 infekcija sa EHV-1 i to: EHV-4 u 10 (11,63%), EHV-2 u 4 (4,65%) i EHV-5 u 7 (8,14%)
34 uzoraka. U nosnim brisevima poreklom od konja sa teritorije Republike Srbije otkriveno je
35 prisustvo konjskih herpesvirusa 1 i 4 u 24 uzorka, pri čemu je EHV-4 bio prisutan u okviru
36 mešovite infekcije u nosnom brisu poreklom od jednog konja. Ukupno 52 uzorka nosnih
37 briseva konja poreklom iz Republike Srpske bilo je pozitivno na prisustvo nukleinskih kiselina
38 konjskih herpesvirusa 1 i 5 pri čemu je nukleinska kiselina EHV-5 detektovana u ukupno 16
39 uzoraka. Postojanje mešovite infekcije sa pomenuta dva virusa utvrđeno je kod ukupno 7
40 ispitivanih uzoraka. Primenom metode Nested multiplex PCR prisustvo nukleinske kiseline
41 EHV-1 je dokazano kod ukupno 153 uzoraka organa i nosnih briseva konja, nukleinska
42 kiselina konjskog herpesvirusa 4 je detektovana kod ukupno 11 uzoraka (10 uzoraka organa i
43 1 uzorak nosnog brisa), prisustvo EHV-2 je utvrđeno u ukupno 4 uzorka organa poreklom od
44 jednog ždrebeta, a nukleinska kiselina EHV-5 detektovana je u ukupno 23 uzorka organa i
45 nosnih briseva konja.

46 Metodnom direktnog sekvenciranja po Sanger-u dobijene su sekvence delova gB gena
47 odabranih identifikovanih sojeva virusa sa teritorije Republike Srbije i Republike Srpske.
48 Analizirane su sekvence delova gB gena ukupno 10 sojeva EHV-1, 1 soja EHV-4, jednog soja
49 EHV-2 i 7 sojeva EHV-5.

50 Međusobna nukleotidna homologija sekvenci dela gB gena sojeva EHV-1 kao i
51 homologija sa sojevima navedenog virusa iz međunarodne banke gena iznosila je od 98 do
52 100%, dok je nukleotidna homologija sekvence dela gB gena soja EHV-4 sa sekvencama
53 sojeva navedenog virusa iz međunarodne banke gena iznosila 99%. Pored toga, utvrđena je i
54 nukleotidna homologija sekvence dela gB gena soja EHV-2 sa sojevima navedenog virusa iz
55 međunarodne banke gena koja je iznosila od 80 do 99%. Međusobna nukleotidna homologija
56 sekvenci dela gB gena sojeva EHV-5 kao i homologija sa sekvencama sojeva navedenog
57 virusa iz međunarodne banke gena iznosila je od 98 do 100%.

58 Analizom filogenetskog stabla sastavljenog poređenjem sekvenci delova gB gena
59 odabranih identifikovanih sojeva konjskog herpesvirusa 1 poreklom iz Republike Srbije i
60 Republike Srpske sa sekvencama navedenog gena EHV-1 iz međunarodne banke gena

1 ustanovljeno je grupisanje sa sojevima poreklom iz Turske, Velike Britanije, SAD i Japana. Na
2 filogenetskom stablu koje je sastavljeno na osnovu dela gB gena konjskog herpesvirusa 4 soj
3 EHV-4 poreklom iz Republike Srbije je grupisan sa turskim sojevima navedenog virusa, a
4 odvojeno od sojeva iz Irske i Japana. Na filogenetskom stablu formiranom na osnovu
5 poređenja nukleotidnih sekvenci dela gB gena soja konjskog herpesvirusa 2 poreklom iz
6 Republike Srbije sa sekvencama sojeva iz međunarodne banke gena zapaža se grupisanje
7 sa sojevima EHV-2 iz Turske i Velike Britanije, dok su sojevi iz drugih evropskih zemalja
8 (Mađarska, Nemačka, Švedska) odvojeni od navedene grupe. Uvidom u filogenetsko stablo
9 sastavljeno na osnovu poređenja nukleotidnih sekvenci delova gB gena odabranih sojeva
10 konjskog herpesvirusa 5 poreklom iz Republike Srbije i Republike Srpske sa sekvencama
11 navedenog gena EHV-5 iz međunarodne banke gena utvrđeno je grupisanje sa sojevima
12 poreklom iz Turske i SAD.

13 Deo ORF30 gena konjskog herpesvirusa 1 identifikovan je primenom PCR u ukupno
14 15 odabranih uzoraka u kojima je prethodno metodom Nested multiplex PCR utvrđeno
15 prisustvo EHV-1. Sekvenciranjem 15 odabranih PCR produkata uspešno je dobijeno 12
16 sekvenci dela ORF30 gena sojeva EHV-1. Sekvence delova gena ORF30 sojeva EHV-1
17 poreklom iz Republike Srbije i Republike Srpske su primenom programa BioEdit 7.2.5
18 poređene sa odgovarajućim referentnim sekvencama sojeva konjskog herpesvirusa 1
19 preuzetim iz GenBank baze podataka. Nukleotidne sekvence dela gena ORF30 analiziranih
20 11 sojeva (91,67%) u ovoj studiji su posedovale neurovirulentni genetski marker (G₂₂₅₄) usled
21 supstitucije adenina guaninom na poziciji 2254. Među identifikovanim neurovirulentnim
22 sojevima EHV-1 bila su i četiri arhivirana soja EHV-1 iz kolekcije Katedre za mikrobiologiju.

23 Deo ORF68 gena konjskog herpesvirusa 1 identifikovan je primenom PCR u ukupno
24 15 odabranih uzoraka u kojima je prethodno metodom Nested multiplex PCR utvrđeno
25 prisustvo EHV-1. Sekvence delova gena ORF68 svih 15 sojeva EHV-1 poreklom iz Republike
26 Srbije i Republike Srpske su primenom programa BioEdit 7.2.5 poređene sa odgovarajućim
27 referentnim sekvencama sojeva konjskog herpesvirusa 1 preuzetim iz GenBank baze
28 podataka, odnosno sa predstavnicima 10 geografskih grupa. Sekvence delova ORF68 gena 2
29 arhivirana izolata Katedre za mikrobiologiju su posedovale mutacije na nivou pojedinačnih
30 nukleotida karakteristične za sojeve EHV-1 iz četvrte geografske grupe koja obuhvata
31 evropske sojeve EHV-1. Ostale dobijene sekvence sojeva EHV-1 (ukupno 13) su posedovale
32 preveliki broj mutacija na osnovu čije analize se nisu mogle svrstati ni u jednu geografsku
33 grupu. Na osnovu dobijenih sekvenci dela gena ORF68, formirano je filogenetsko stablo.

34 U poglavlju **Diskusija** kandidat je rezultate svojih ispitivanja upoređivao sa
35 rezultatima sličnih studija stranih autora.

36 U poglavlju **Spisak literature** autor je naveo spisak od 302 rada domaćih i stranih
37 autora koji obrađuju tematiku vezanu za ovu doktorsku disertaciju.

38 39 VI ZAKLJUČCI ISTRAŽIVANJA (navesti zaključke koji su prikazani u doktorskoj 40 disertaciji):

41 Na osnovu rezultata dobijenih identifikacijom i molekularnom karakterizacijom sojeva
42 konjskih herpesvirusa 1, 4, 2 i 5 sa teritorija Republike Srbije i Republike Srpske, kao i
43 arhiviranih sojeva EHV-1 Katedre za mikrobiologiju, izvedeni su sledeći zaključci:

44
45 1. Metodom izolacije i identifikacije virusa na kulturi tkiva primenom testa virus
46 neutralizacije, direktne imunofluorescencije i metode Nested multiplex PCR od ukupno 212
47 ispitivanih uzoraka organa i nosnih briseva konja prisustvo konjskog herpesvirusa 1 je
48 utvrđeno u 72 uzorka, dok je metodom izolacije virusa na kulturi ćelija sa identifikacijom
49 primenom metode Nested multiplex PCR iz prethodno navedenih uzoraka konjski herpesvirus
50 5 detektovan u 7 uzoraka, a konjski herpesvirusi 4 i 2 nisu izolovani ni iz jednog uzorka
51 nosnih briseva i organa konja.

52 2. Prisustvo nukleinskih kiselina EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5 je utvrđeno u ukupno
53 162 ispitana uzorka nosnih briseva i organa konja pri čemu je EHV-1 detektovan u 153
54 uzorka, EHV-4 u 11, EHV-2 u 4, a EHV-5 u 23 uzorka ispitivanog materijala.

55 3. Metodom Nested multiplex PCR je ustanovljeno prisustvo mešovitih infekcija sa
56 dva ili više konjska herpesvirusa u 16,67% od ukupnog broja pozitivnih uzoraka, pri čemu su
57 EHV-2 i EHV-4 identifikovani isključivo u okviru mešovitih infekcija sa EHV-1 i/ili EHV-5.

58 4. Metodom direktnog sekvenciranja po Sangeru dobijeno je ukupno 10 sekvenci
59 delova gB gena EHV-1, jedna sekvenca dela gB gena EHV-4, jedna sekvenca dela gB gena

1 EHV-2 i 7 sekvenci delova gB gena EHV-5, 12 sekvenci dela gena ORF30 EHV-1 i 2
2 sekvence dela gena ORF68 EHV-1.

3 5. Međusobna nukleotidna homologija sekvenci delova gB gena identifikovanih
4 sojeva EHV-1 kao i homologija njihovih sekvenci sa sekvencama sojeva navedenog virusa iz
5 međunarodne banke gena iznosila je od 98 do 100%, dok je analizom filogenetskog stabla
6 sastavljenog poređenjem sekvenci delova gB gena odabranih sojeva konjskog herpesvirusa 1
7 poreklom iz Republike Srbije i Republike Srpske sa sekvencama navednog gena EHV-1 iz
8 međunarodne banke gena ustanovljeno njihovo grupisanje sa sojevima poreklom iz Turske,
9 Velike Britanije, SAD i Japana.

10 6. Nukleotidna homologija sekvence dela gB gena identifikovanog soja EHV-4 sa
11 sojevima navedenog virusa iz međunarodne banke gena iznosila je 99%, a na filogenetskom
12 stablu sastavljenom na osnovu dela gB gena konjskog herpesvirusa 4, soj EHV-4 poreklom iz
13 Republike Srbije grupisan je sa turskim sojevima navedenog virusa i odvojeno od sojeva iz
14 Evrope i Japana.

15 7. Nukleotidna homologija sekvence dela gB gena identifikovanog soja EHV-2 sa
16 sojevima navedenog virusa iz međunarodne banke gena iznosila je od 80 do 99%, dok je na
17 filogenetskom stablu formiranom na osnovu poređenja nukleotidnih sekvenci dela gB gena
18 soja konjskog herpesvirusa 2 poreklom iz Republike Srbije sa sekvencama sojeva iz
19 međunarodne banke gena utvrđeno njegovo grupisanje sa sojevima EHV-2 iz Turske i Velike
20 Britanije, pri čemu su sojevi iz drugih evropskih zemalja (Mađarska, Nemačka, Švedska) bili
21 odvojeni od navedene grupe.

22 8. Međusobna nukleotidna homologija sekvenci delova gB gena identifikovanih
23 sojeva EHV-5 kao i njihova sličnost sa sojevima navedenog virusa iz međunarodne banke
24 gena iznosila je od 98 do 100%, a na osnovu poređenja nukleotidnih sekvenci delova gB
25 gena odabranih sojeva i izolata konjskog herpesvirusa 5 poreklom iz Republike Srbije i
26 Republike Srpske sa sekvencama sojeva EHV-5 iz međunarodne banke gena ustanovljeno je
27 njihovo grupisanje sa sojevima poreklom iz Turske i SAD.

28 9. Sekvence dela gena ORF30 11 analiziranih sojeva EHV-1 (91,67%) su posedovale
29 neurovirulentni genetski marker (G₂₂₅₄) što je posledica supstitucije adenina guaninom na
30 poziciji 2254, pri čemu su među identifikovanim neurovirulentnim sojevima EHV-1 bila i četiri
31 arhivirana soja EHV-1 iz kolekcije Katedre za mikrobiologiju.

32 10. U sekvencama delova ORF68 gena arhiviranih sojeva EHV-1 Katedre za
33 mikrobiologiju utvrđene su mutacije na nivou pojedinačnih nukleotida karakteristične za
34 sojeve EHV-1 koji pripadaju četvrtoj geografskoj grupi, odnosno evropskim sojevima
35 pomenutog virusa, dok je kod ostalih dobijenih sekvenci ustanovljen veliki broj mutacija na
36 osnovu čije analize se isti nisu mogli svrstati ni u jednu geografsku grupu što ukazuje da
37 ORF68 ne predstavlja pogodan molekularni marker za proučavanje sojeva EHV-1 sa ovih
38 prostora.

40 VII OCENA NAČINA PRIKAZA I TUMAČENJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA (navesti da li 41 su dobijeni rezultati u skladu sa postavnjenim ciljem i zadacima istraživanja, kao i da li 42 zaključci proizilaze iz dobijenih rezultata):

43 Svi dobijeni rezultati prikazani u doktorskoj disertaciji doktora veterinarske medicine
44 Andree Radalj pod naslovom „Identifikacija i molekularna karakterizacija herpesvirusa konja“
45 su u skladu sa postavljenim ciljem i zadacima istraživanja, a svi izvedeni zaključci proizilaze iz
46 dobijenih rezultata.

48 VIII KONAČNA OCENA DOKTORSKE DISERTACIJE:

50 1. Da li je disertacija napisana u skladu sa obrazloženjem navedenim u prijavi teme?

51 Doktorska disertacija doktora veterinarske medicine Andree Radalj je napisana u
52 skladu sa obrazloženjem navedenim u prijavi teme.

53 2. Da li disertacija sadrži sve elemente propisane za završenu doktorsku disertaciju?

54 Doktorska disertacija dr. vet. med. Andree Radalj sadrži sve neophodne elemente
55 propisane za završenu doktorsku disertaciju.

56 3. Po čemu je disertacija originalan doprinos nauci?

57 Ispitivanja koja su bila predmet ove doktorske disertacije imala su za cilj identifikaciju
58 i molekularnu karakterizaciju konjskih herpesvirusa 1, 4, 2 i 5 sa teritorije Republike Srbije i
59 Republike Srpske kao i arhiviranih sojeva EHV-1 Katedre za mikrobiologiju Fakulteta
60 veterinarske medicine Univerziteta u Beogradu. Dobijeni rezultati prikazani u okviru ove

1 doktorske disertacije pružili su podatke o prisustvu navedenih herpesvirusa kod konja na
2 području Republike Srbije i Republike Srpske kao i molekularnim karakteristikama njihovih
3 genoma uključujući i arhivirane sojeve EHV-1 što do sada nije bilo dostupno naučnoj javnosti.
4 Delovi nukleotidnih sekvenci izolovanih i/ili identifikovanih herpesvirusa konja utvrđeni
5 primenom molekularnih metoda su upoređivani sa analognim nukleotidnim sekvencama
6 sojeva EHV-1, EHV-4, EHV-2 i EHV-5 izolovanih širom sveta u cilju proučavanja sličnosti i
7 razlika između njih što doprinosi sticanju kompletnijeg uvida u epizootiološku situaciju na
8 terenu. Ispitivanjem genoma identifikovanih sojeva konjskog herpesvirusa 1 sa teritorije
9 Republike Srbije i Republike Srpske ustanovljeno je prisustvo i neurovirulentnih sojeva
10 pomenutog patogena. Pored toga utvrđena je pripadnost arhiviranih izolata EHV-1 evropskim
11 sojevima pomenutog virusa, pri čemu je utvrđeno da se deo ORF68 gena sojeva EHV-1 iz
12 Republike Srbije i Republike Srpske odlikuje izraženim genetskim polimorfizmom i iz
13 navedenog razloga ne predstavlja pogodan molekularni marker za izučavanje domaćih sojeva
14 konjskog herpesvirusa 1. Rezultati dobijeni tokom izrade doktorske disertacije su potvrdili
15 opravdanost primene klasičnih i molekularnih metoda virusološke dijagnostike sa ciljem brze i
16 pouzdane dijagnostike herpesvirusnih infekcija konja, što predstavlja osnovu za preduzimanje
17 adekvatnih mera kontrole navedenih oboljenja.

18 19 **IX PREDLOG:**

20
21 **Na osnovu ukupne ocene disertacije, komisija predlaže (odabrati jednu od tri**
22 **ponuđenih mogućnosti):**

23 Na osnovu ukupne ocene doktorske disertacije dr. vet. med. Andree Radalj, komisija
24 predlaže da se doktorska disertacija prihvati, a kandidatu odobri odbrana.

25
26 **DATUM**

27
28 27.04.2018.

POTPISI ČLANOVA KOMISIJE

29
30
31
32
33 _____
34 Dr Nenad Milić, red. prof.
35 Fakultet veterinarske medicine
36 Univerziteta u Beogradu

37
38 _____
39 Dr Jakov Nišavić, van. prof.
40 Fakultet veterinarske medicine
41 Univerziteta u Beogradu

42
43 _____
44 Dr Dejan Krnjaić, red. prof.
45 Fakultet veterinarske medicine
46 Univerziteta u Beogradu

47
48 _____
49 Dr Miroslav Valčić, red. prof.
50 Fakultet veterinarske medicine
51 Univerziteta u Beogradu

52
53 _____
54 Dr Tanja Jovanović, red. prof.
55 Medicinski fakultet
Univerziteta u Beogradu